

PRIVREMENA MJERA NALOGA PELJARU DA PRUŽA USLUGE OBVEZNOG PELJARENJA

VISOKI TRGOVAČKI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

Rješenje br. XVII Pž-4467/99-2 od 23. studenog 1999.

Vijeće: Željko Orešković, Josip Pavlečić, Vladimir Šeparović

Na osnovi članka 299. stavka 2. Ovršnog zakona, sud može odrediti privremenu mjeru kojom će naložiti peljaru da pruža usluge obveznog peljarenja.

Predlagatelj osiguranja, brodarsko društvo SEM MARITIME COMPANY INC.80, Monrovia, Liberija, uputio je Trgovačkom sudu u Splitu prijedlog za određivanje privremene mjere u kojem traži da sud naloži protivniku osiguranja, peljarskom društvu "SPLIT PILOT d.o.o.", da pruža usluge obveznog peljarenja brodovima "Kraljica mira" i "Split 1700" prilikom njihova uplovljavanja i isplavljanja u luku Split. Navedeni brodovi su u vlasništvu predlagatelja osiguranja.

Prvostupanjski sud je usvojio ovaj prijedlog. Na taj način je privremeno uredio sporni odnos među strankama. Privremena mjera traje do pravomoćnog okončanja postupka po tužbi predlagatelja osiguranja. Ujedno je sud naložio predlagatelju osiguranja da u roku od petnaest dana od dana određivanja ove privremene mjere podnese tužbu nadležnom sudu radi opravdanja privremene mjere.

U obrazloženju je prvostupanjski sud iznio ocjenu da su se stekle pretpostavke za usvajanje prijedloga i određivanje tražene privremene mjere, neovisno od toga što postoje stanovite dvojbe u primjeni odredbe članka 299. stavka 2. Ovršnog zakona (npr. je li sud u primjeni tog instituta vezan materijalnim pravom; je li odluka suda od takvog značaja da konzumira tražbinu vjerovnika iz materijalno-pravnog odnosa; može li se primjenom tog instituta stvarati neki drugi pravni odnos, itd.). Na ovakav zaključak suda upućuju navodi predlagatelja osiguranja, a koji su potkrijepljeni dokazima. Sud ističe da su točni navodi predlagatelja osiguranja da je protivnik osiguranja jedino peljarsko trgovačko društvo za luku Split, da je po propisima obavezan obavljati usluge peljarenja svim zainteresiranim osobama i s njima zaključiti ugovor te provesti radnje peljarenja. Obavljanje poslova peljarenja

spada u obavljanje djelatnosti u općem interesu i vrši se u funkciji javne službe. Prvostupanjski sud je jednako tako prihvatio utemeljeno pozivanje predlagatelja osiguranja ne samo na one propise koji su *lex specialis*, već se prava i obveze naslanjaju i na opće propise obveznog prava, posebice na odredbu članka 27. Zakona o obveznim odnosima. Kada se još imaju u vidu i ostale odredbe Pomorskog zakonika, kao i činjenica da se u konkretnom slučaju radi o obveznom peljarenju čije su granice, vrijeme, mjesto i druge pretpostavke određene po lučkoj kapetaniji, te kada se ima na umu i odredba članka 106. Pomorskog zakonika da peljarenje može koristiti svaki plovni objekt uz jednake uvjete i da su u pogledu korištenja usluge peljarenja i plaćanja naknade za te usluge strani brodovi, uz uvjet uzajamnosti, izjednačeni s hrvatskim plovnim objektima, a što je opet u skladu s načelom o zabrani diskriminacije lučke pilotaže, onda sud, bez prejudiciranja u pogledu osnovanosti ili neosnovanosti traženja protivnika osiguranja da mu predlagatelj plati dugovanja s naslova naknade za obavljeno peljarenje, zaključuje da su se u svemu stekle pretpostavke iz odredbe članka 299. stavak 2. Ovršnog zakona. Posebice je sud imao u vidu činjenicu, koja nije slučajna, da se odredbe o peljarenju u Pomorskom zakoniku nalaze u Dijelu četvrtom "Sigurnost plovidbe" i da u bitnom peljarenje ima takvo značenje (pružanje usluge od stručnih osoba - peljara i davanje stručnih savjeta zapovjedniku broda), a sve opet i upravo radi sigurnosti plovidbe općenito, a posebice u lukama. Isto tako, ostvarene su i općenite pretpostavke za određivanje privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine, jer iz istih razloga proizlazi da postoji obveza protivnika osiguranja, neovisno o eventualnom sporu, pružati usluge peljarenja brodovima predlagatelja osiguranja. Postoji i druga pretpostavka iz članka 298. Ovršnog zakona, jer se u ovom slučaju radi o objektivnoj opasnosti.

Protivnik osiguranja je protiv rješenja prvostupanjskog suda podnio žalbu Visokom trgovačkom sudu kao drugostupanjskom sudu. Žalba je podnesena iz svih žalbenih razloga iz članka 353. Zakona o parničnom postupku u svezi s člankom 19. Ovršnog zakona i u svezi s člankom 381. Zakona o parničnom postupku. Protivnik osiguranja u žalbi navodi da je nejasno, a i pogrešno, iz kojih razloga je prvostupanjski sud donio ovu privremenu mjeru, a da nije zatražio očitovanje protivnika osiguranja. Iz samih navoda predlagatelja osiguranja, kao i iz samo djelomično priloženih pisama i međusobne korespondencije stranaka, vidljivo je kako međusobno neusuglašeni gospodarski odnosi traju dulje vremensko razdoblje. Ako je tome tako, ističe se u žalbi, onda se ne može na temelju očitovanja samo jedne stranke donijeti zaključak kakav je naveden u rješenju o privremenoj mjeri. Svojim postupkom sud je povrijedio temeljno procesno načelo: *audiatur et altera pars* iz članka 5. Zakona o parničnom postupku, čime je počinjena bitna

procesna povreda iz članka 354. stavak 1. istog Zakona. Prema mišljenju protivnika osiguranja, prvostupanjski sud se pogrešno pozvao na primjenu članka 27. Zakona o obveznim odnosima. Radi se u konkretnom slučaju o adhezionom ugovoru - ugovoru po pristupanju, a temeljem općih uvjeta poslovanja peljarskog trgovačkog društva sukladno članku 142. Zakona o obveznim odnosima. U Zakonu o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima, u članku 33. stavku 1. točki c) izrekom je određeno kako se moraju donijeti "...uvjeti poslovanja za korištenje luke i tarifa lučkih naknada i drugih usluga". Iako takva odredba nije unijeta u Zakon o pomorskim lukama, takva obveza postoji i obvezuje Republiku Hrvatsku sukladno Konvenciji i Statutu o međunarodnom položaju morskih luka. "SPLIT PILOT d.o.o." ima opće uvjete poslovanja, kao i tarife, koje su sada korigirane propisom kojim su te tarife određene. Iako se peljarenje obavlja temeljem općih uvjeta poslovanja peljarskog trgovačkog društva, koje obvezno pruža usluge, kako se ispravno ukazuje u razlozima pobijanog rješenja, ipak je pravni odnos stranaka reguliran kao dvostrani ugovor, što prvostupanjski sud ignorira. Temeljno pravno načelo imovinskog prava jest: u dvostranim ugovorima ni jedna strana nije dužna ispuniti svoju obvezu, ako druga strana ne ispuni ili nije spremna istovremeno ispuniti svoju obvezu (članak 122. Zakona o obveznim odnosima). Nakon višemjesečnog razdoblja u kojem se odvijalo s jedne strane uredno obavljanje usluga peljarenja, a s druge strane neosiguranje plaćanja i neplaćanje od strane predlagatelja osiguranja za uredno pružene usluge peljarenja, jedini je mogući zaključak kako predlagatelj osiguranja jednostavno neće plaćati usluge peljarenja, dok s druge strane zahtijeva izvršenje tih usluga. Protivnik osiguranja dalje ističe da je on trgovački subjekt te da ima pravo postupati sukladno članku 122. Zakona o obveznim odnosima i ne pružati uslugu koju druga strana neće plaćati. Predlagatelj osiguranja u duljem vremenskom razdoblju niti je osigurao polog novčanih sredstava, a niti je dao jamstvo za usluge koje je protivnik osiguranja zahtijevao. Iz tih razloga protivnik osiguranja je prestao pružati usluge pomorskog peljarenja navedenim brodovima predlagatelja osiguranja. Dugovanja predlagatelja osiguranja iznose 19.298,71 Kn. Za ove usluge pomorskog peljarenja niti je osiguran polog, niti su dana jamstava, što je potpuno suprotno članku 12. citiranog Pravilnika. Slijedom toga predlagatelj osiguranja, kao inozemni brodar, izigrava prinudne imovinske i devizne propise, čime nanosi štetu kako protivniku osiguranja tako i Republici Hrvatskoj. Zakonodavac je s jedne strane obvezao peljarsko trgovačko društvo, kao gospodarskog subjekta, da pruža usluge peljarenja, ali je s druge strane, zakonski obvezao i primatelja tih usluga osigurati polog, dati jamstvo i uredno platiti usluge peljarenja. I na ovom se mjestu želi ukazati na temeljnu odredbu članka 122. Zakona o obveznim odnosima, i to kako

stavka 1. o uzajamnom ispunjenju obveza, tako i stavka 2. prema kojem će sud naložiti jednoj strani da ispuni svoju obvezu kad i druga strana ispuni svoju. Ova odredba je zakonska i ne može biti derogirana propisom nižeg ranga: pravilnikom, naredbom, i sl.

Usljed navedenog, protivnik osiguranja predlaže drugostupanjskom sudu da preinači pobijano rješenje prvostupanjskog suda i odbije zahtjev predlagatelja za izdavanje privremene mjere, ili da se pobijano rješenje ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Visoki trgovački sud je žalbu odbio kao neosnovanu.

U obrazloženju drugostupanjski sud navodi da u postupanju suda prvog stupnja nema bitnih povreda odredaba postupka iz članka 354. stavak. 2. Zakona o parničnom postupku u svezi s člankom 19. Ovršnog zakona, na koje se pazi po službenoj dužnosti, a niti onih na koje ukazuje protivnik osiguranja u svojoj žalbi. Odredbe Zakona o parničnom postupku samo se na odgovarajući način primjenjuju u postupku za određivanje privremene mjere (članak 19. Ovršnog zakona), pa se odredbe Zakona o parničnom postupku (uključujući i članak 5.) o raspravljanju i očitovanju protivne stranke prije donošenja rješenja povodom prijedloga za određivanje privremene mjere, ne primjenjuju obvezno u postupku određivanja privremene mjere jer bi striktna primjena tih odredbi bila protivna navedenoj odredbi članka 19. Ovršnog zakona, a bila bi i suprotna njegovoj prirodi.

Prvostupanjski sud je mogao dostaviti prijedlog za određivanje privremene mjere protivniku osiguranja, ali je ocijenio da to u ovom slučaju nije potrebno, pa takvu njegovu odluku treba prihvatiti. Pravilno je sud prvog stupnja primijenio odredbu članka 299. stavak 2. Ovršnog zakona jer okolnosti ovoga slučaja opravdavaju primjenu te odredbe. Za svoju odluku prvostupanjski sud je dao valjane razloge koje u cijelosti prihvaća drugostupanjski sud. U svojoj žalbi protivnik osiguranja ulazi u razloge koji mogu imati svoje opravdanje kada se raspravlja i odlučuje o glavnoj stvari iz tužbe, ali ne i u odnosu na određivanje privremene mjere. Zato se drugostupanjski sud ne upušta u ocjenu tih razloga.

Usljed navedenog, trebalo je žalbu protivnika osiguranja kao neosnovanu odbiti, a pobijano rješenje prvostupanjskog suda potvrditi u smislu članka 380. točka 2. Zakona o parničnom postupku u svezi s člankom 19. Ovršnog zakona.

Mr. sc. Jasenko Marin, asistent
Jadranski zavod HAZU

Summary

**THE PROVISIONAL MEASURE OF ORDERING THE PILOT TO RENDER
COMPULSORY PILOTAGE SERVICES**

Under the article 299(2) of the Execution Act, the court may allow the provisional measure of ordering the pilot to render compulsory pilotage services.